

УДК 340. 342.951 (045)

ВОЛКОВА А.О., здобувач наукового ступеня кандидата наук,
Донецький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

***Анотація.** Про специфіку і проблеми юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері, виявлення недоліків в цьому напрямі.*

***Ключові слова:** інформація, інформаційна сфера, правопорушення в інформаційній сфері, юридична відповідальність.*

***Аннотация.** О специфике и проблемах юридической ответственности за правонарушения в информационной сфере, выявление недостатков в этом направлении.*

***Ключевые слова:** информация, информационная сфера, правонарушения в информационной сфере, юридическая ответственность.*

***Summary.** About specificity and problems of legal responsibility for offences in an information sphere, revelation of weaknesses in this direction.*

***Keywords:** information, informative sphere, offences in informative to the sphere, legal responsibility.*

Постановка проблеми. Розвинуті держави світу на межі ХХ-ХХІ століть поставили собі за мету прискорений перехід до нового етапу розвитку – інформаційного суспільства, що дасть змогу забезпечити рівень суспільного добробуту, здійснити перехід від економіки з паливно-сировинною спрямованістю до економіки, заснованої на знаннях, досягти скорочення числа загроз національній безпеці, залучити громадян до всіх благ інформаційного суспільства [1]. Не є винятком і Україна, яка стоїть на шляху побудови даного суспільства, зокрема шляхом створення ефективної системи забезпечення прав людини на вільне одержання, поширення і використання інформації як найважливішої умови демократичного розвитку. Складність реалізації та побудови даної системи полягає у відсутності ефективного механізму захисту інформаційних правовідносин.

Практика застосування інформаційного законодавства свідчить про порушення інформаційних прав та створення перешкод у забезпеченні інформаційної безпеки особи, суспільства та держави. З урахуванням цього, сьогодні та протягом останніх років, однією з найбільш дискусійних та актуальних проблем українського законодавства є відсутність дієвих механізмів боротьби з правопорушеннями, які виникають в інформаційній сфері, та їх попередження. Для цього діє так званий інститут юридичної відповідальності, значущість якого для забезпечення захисту прав і свобод громадян, охорони суспільних відносин в Україні підтверджується інтенсивним розвитком нормативно-правової бази, який відбувався в останні десятиріччя, а також широкою практикою його застосування.

Сьогодні практично сформоване законодавство щодо попередження та припинення правопорушень в інформаційній сфері, передбачається як дисциплінарна (включаючи матеріальну), цивільно-правова, адміністративна відповідальність, так і кримінальна – за вчинення правопорушень в інформаційній сфері; розроблені та діють численні закони та підзаконні акти, які регулюють інформаційні відносини. Але їх практичне застосування досить слабке, оскільки відсутні конкретні механізми і дотримання законодавства на практиці, зокрема у зв'язку з недосконалістю понятійно-категоріального апарату.

Певні прогалини також існують і в систематизації правових норм, що регламентують юридичну відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері.

Окремі питання, що пов'язані з тематикою статті, розглядаються в роботах вітчизняних дослідників І.А. Безклубого, К.І. Белякова, А. Благодатного, О.С. Брель, О.О. Кулініча, О.В. Кохановської, А.І. Марущака, Ю.П. Мірошника, А.В. Полушкіна тощо, а також відомих російських фахівців з інформаційного права – І.Л. Бачило, А.Б. Венгерова, В.А. Копилова та інших.

Зміни, які відбулися останнім часом в інформаційному просторі, свідчать про необхідність розробки нового наукового підходу до правового регулювання відносин, що виникають з приводу юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері.

Метою статті є з'ясування специфіки та проблем адміністративної відповідальності юридичних осіб за правопорушення в інформаційній сфері, виявлення недоліків у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні інститут юридичної відповідальності посідає особливе місце в правознавстві, його дослідженням займаються спеціалісти як в галузі загальної теорії, так і в галузях інших юридичних наук. Незважаючи на це, питання пов'язані з визначенням історичної складової, суті та змісту юридичної відповідальності й досі залишаються актуальними.

Як правило, дослідники історичної складової юридичної відповідальності спрямовують свої погляди на римське право. Проте ряд фахівців, зокрема І. Безклубий, зазначає, що є певні сумніви щодо римського походження юридичної відповідальності. Видатний філософ, оратор, політичний діяч Марк Тулій Цицерон зазначав у своєму творі “Про закони”, що якщо в часи правління Тарквінія в Римі не було писаного закону про образу честі, то це зовсім не значить, що Секст Тарквіній не переступив віковичного закону, вчинивши насильство над Лукрецією, дочкою Триціпітіна (традиційно вважається, що це послужило приводом до повстання і вигнання царів). Адже цей віковичний закон був розумом, який походить від природи, і який спонукає до чесних справ та відвертає від злочинів; розумом, який починає бути законом не тоді, коли він набуває письмової форми, а вже тоді, коли виникає. А виникає він одночасно з божественною думкою. Тому справжній і перший закон (здатний наказувати і забороняти) є прямим розумом всевишнього Юпітера. Така природна форма реалізації права у Стародавньому Римі передбачала застосування відповідальності за правопорушення шляхом санкціонування кровної помсти з метою задоволення інтересів потерпілого [2].

Наразі у юридичній науці очевидною є відсутність єдиного підходу щодо поняття “юридична відповідальність”.

Як помічав М.С. Строгович, юридична відповідальність є, перш за все, відповідальним ставленням людини до своїх обов'язків, відповідальністю за правильне виконання особою (фізичною і юридичною – громадянином і посадовою особою, громадською організацією і державним органом) покладених на неї законом обов'язків [3, с. 73]. Так, І.С. Самощенко юридичну відповідальність визначає як державний примус до виконання вимог права, реакцію на скоєне правопорушення [4, с. 6-11]. На думку С. С. Алексєєва, юридична відповідальність полягає в обов'язку особи переносити заходи державного примусового впливу за скоєне правопорушення [5, с. 48].

Аналіз зазначених вище визначень “юридичної відповідальності” свідчить, що сьогодні в правовій науці юридичну відповідальність розглядають через дихотомію її позитивної та негативної складових.

Як зазначає В.Н. Кудрявцева, відповідальність особи у позитивному (проспективному) аспекті – це відповідальність за майбутні вчинки, їх усвідомлення, прагнення діяти

відповідно до встановлених норм, як соціальних, так і правових, належним чином виконувати свої обов'язки і реалізовувати права лише у встановленому порядку, бути громадсько активним і суспільно корисним членом суспільства [6, с. 43].

Коріння виникнення теорії позитивної відповідальності слід шукати там, де правова теорія перехрещується з ідеологічними установками, що панують в державі. Майже всі дослідники радянського періоду, які розробляли теорію позитивної юридичної відповідальності, у якості відправної точки використовували положення нормативних актів і партійних документів того часу з урахуванням відповідного ідеологічного підґрунтя. В.В. Клочков пише: “Про позитивну соціальну відповідальність говориться в багатьох партійних документах. У Програмі партії, прийнятій у березні 1919 р., вказано на велике значення усвідомлення трудящими відповідності у справі зміцнення соціалістичного способу виробництва. ...Зміст позитивної соціальної відповідальності в тому, що кожна людина, якою б роботою вона не займалась, повинна сповна відповідати за доручену справу, виконувати її з більшою добросовісністю, старанням і ініціативою, в тому, щоб кожен працював на совість, жив, неухильно дотримуючись норм соціалістичного співжиття. ...Із матеріалів двадцять сьомого з'їзду КПРС з усією очевидністю витікає, що позитивна соціальна відповідальність включає і позитивну юридичну відповідальність, а також що підвищення першої неможливе без зміцнення другої” [7, с. 4-6].

Н.В. Гришина стверджує, що якщо в недалекому минулому й існували підстави для розвитку вчення про позитивну юридичну відповідальність у вигляді вимог тодішньої Конституції СРСР та величезної кількості партійних документів, то сьогодні цих підстав вже не існує [8, с. 62]. З цим важко не погодитися, оскільки, як і більшість науковців, автор вважає, що виділення проспективної відповідальності, що регламентуватиме усі сфери життєдіяльності суспільства та галузі права, є недоцільним, оскільки будь-яка юридична відповідальність завжди є реакцією на певний вчинок, тобто її можна розглядати тільки як відповідальність у ретроспективному аспекті. До того ж юридична відповідальність повинна мати підстави. Підставою ретроспективної юридичної відповідальності є правопорушення, оскільки без правопорушення немає відповідальності. Що ж до позитивної юридичної відповідальності, то в даному випадку підстави відсутні.

Однак, деякі дослідники, заперечуючи проти “вузькості” такого підходу, наполягають, що терміном “юридична відповідальність” мають охоплюватися обидва темпоральні напрямки дії права: як ретроспективний, так і проспективний. Так М.О. Краснов, наприклад, розглядає юридичну відповідальність як цілісне явище, яке має два аспекти свого буття: по-перше, це обов'язок діяти правомірно й відповідна йому поведінка суб'єкта права (позитивний аспект); по-друге, це настання несприятливих наслідків у разі скоєння правопорушень (негативний аспект) [9, с. 77]. На думку Р.Л. Хачатурова й Д.А. Липинського, формою реалізації позитивного аспекту відповідальності є добровільна правомірна поведінка, негативного – державно-примусова форма реалізації як реакція на неправомірну поведінку (правопорушення) [10, с. 24, 50].

З урахуванням зазначених вище думок, автор зосередить свою увагу на ретроспективній юридичній відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері.

Підставою виникнення юридичної відповідальності є вчинене суб'єктом (учасником) інформаційних правовідносин правопорушення в інформаційній сфері. А.В. Полушкін характеризує поняття інформаційного правопорушення через загальні й спеціальні ознаки, що мають істотне значення для цього виду правопорушень. До загальних істотних ознак відносяться: суспільна небезпека, протиправність, деліктоздатність і винність осіб, що їх вчинили. До спеціальних істотних ознак відносяться: інформаційна сфера, інформаційне

середовище їх здійснення, а також використання інформаційних засобів і технологій [11, с. 54]. З урахуванням цього інформаційне правопорушення – це суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, вчинене в інформаційній сфері та (або) з використанням інформаційних засобів і технологій роботи з інформацією незалежно від її форми, або в іншій галузі людської діяльності в умовах інформаційного середовища [12, с. 207].

Відомо, що склад правопорушення, в тому числі й інформаційного, включає в себе чотири обов'язкові елементи (ознаки): об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону.

Об'єктом інформаційного правопорушення є сукупність суспільних відносин, які виникають в інформаційній сфері. В якості об'єктів можуть виступати відносини в галузі забезпечення інформаційної безпеки, авторського права, бібліотечної справи, відносини у сфері правового регулювання інформації з обмеженим доступом.

Інформація (відомості про особу, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їх подання), документована інформація, комп'ютерна інформація можуть бути предметом правопорушення в інформаційній сфері.

Об'єктивна сторона правопорушення в інформаційній сфері характеризує зовнішнє вираження процесу незаконного посягання на інформацію. Її утворюють такі ознаки:

- 1) порушення норм права в інформаційній сфері шляхом діяння (дії, бездіяльності);
- 2) заподіяння шкоди інформаційним інтересам особистості, суспільства або держави або створення реальної небезпеки такої шкоди;
- 3) наявність причинного зв'язку між небезпечним діянням в інформаційній сфері і наслідками у вигляді заподіяння шкоди інформаційним інтересам особистості, суспільства або держави.

З суб'єктивної сторони можуть мати місце дві форми вини – умисна або необережна. Визнати особу винною – означає встановлення того, що правопорушення в інформаційній сфері скоєно або з умислом, або з необережності.

Суб'єктами правопорушення в інформаційній сфері можуть бути фізичні та юридичні особи залежно від виду юридичної відповідальності.

Зважаючи на те, що порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законами України, більш детально розглянемо один із видів юридичної відповідальності, а саме інститут адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері.

Дослідження законодавства, в якому закріплена адміністративна відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері, та матеріалів практики провадження за цим видом адміністративних правопорушень свідчать про наявність певних прогалин у адміністративно-правовому регулюванні відносин у сфері забезпечення інформаційних прав та свобод, що створює перешкоди у правозастосовній діяльності, а також виявленні та попередженні цього виду деліктів.

Нині чинне законодавство про адміністративні правопорушення не містить нормативно-правового акту, в якому б було закріплено вичерпний перелік законів, які б передбачали адміністративну відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері. Чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [13] побудований так, що більшість складів інформаційних правопорушень знаходяться в різних главах кодексу, а це значно ускладнює захист інформаційних правовідносин.

Розглядаючи міжнародний досвід регламентації адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері обігу інформації, слід звернути увагу на Кодекс Російської

Федерації про адміністративні правопорушення, який містить главу 13 “Адміністративні правопорушення у галузі зв’язку та інформації” [14]. Зазначена вище глава об’єднує близько 27 складів інформаційних правопорушень. Однак навіть у цій главі зосереджені не всі правопорушення у сфері обігу інформації.

Дослідження ж Особливої частини КУпАП, дозволяє виділити значну кількість складів правопорушень, за які передбачена адміністративна відповідальність [13], зокрема:

- ненадання інформації для ведення колективних переговорів і здійснення контролю за виконанням колективних договорів, угод (ст. 41-3);
- перекручення або приховування даних державного земельного кадастру (ст. 53-2);
- приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об’єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними (ст. 82-3);
- неповідомлення (приховування) або надання неправдивої інформації про загрозу посівам, деревним насадженням, іншій рослинності відкритого та закритого ґрунту, а також продукції рослинного походження від шкідливих організмів (п. 3, ч. 1 ст. 83-1);
- приховування перевищення встановлених лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів (ст. 91-3);
- відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації (ст. 91-4);
- порушення законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи (ст. 92-1);
- неповідомлення або несвоєчасне повідомлення органу реєстрації судна про будь-які зміни відомостей, що підлягають внесенню в установленому порядку до Державного суднового реєстру України або Суднової книги України, протягом двох тижнів з дня цих змін (ч. 1 ст. 116-3);
- порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, а також користування радіочастотним ресурсом України (ст. 146);
- порушення правил охорони ліній і споруд зв’язку (ст. 147);
- пошкодження таксофонів (ст. 148);
- порушення Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг [ст. 148-1);
- порушення порядку та умов надання послуг зв’язку в мережах загального користування (ст. 148-2);
- використання засобів зв’язку з метою, що суперечить інтересам держави, з метою порушення громадського порядку та посягання на честь і гідність громадян (ст. 148-3);
- використання технічних засобів та обладнання, що застосовуються в мережах зв’язку загального користування, без документа про підтвердження відповідності (ст. 148-4);
- порушення правил про взаємоз’єднання телекомунікаційних мереж загального користування (ст. 148-5);
- приховування інформації про діяльність емітента (ст. 163-5);
- незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 163-9);
- порушення порядку внесення змін до системи депозитарного обліку цінних паперів (ст. 163-10);
- порушення порядку розкриття інформації на фондовому ринку (ст. 163-11);
- порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат (ст. 164-1);
- порушення законодавства з фінансових питань (ст. 164-2);
- недобросовісна конкуренція (ст. 164-3);

- демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164-6);
- порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164-7);
- недотримання квоти демонстрування національних фільмів при використанні національного екранного часу (ст. 164-8);
- незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних (ст. 164-9);
- порушення порядку подання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень (ст. 166-4);
- порушення порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця (ст. 166-6);
- порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму (ст. 166-9);
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв’язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8);
- поширювання неправдивих чуток (ст. 173-1);
- порушення порядку або строків подання інформації про дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опіки (піклування) батьків (ст. 184-2);
- розголошення відомостей про заходи безпеки особи, взятої під захист (ст. 185-11);
- порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень (ст. 186-3);
- невиконання законних вимог національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв’язку та інформатизації (ст. 188-7);
- невиконання законних вимог посадових осіб органів Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України (ст. 188-31);
- невиконання вимог Вищої ради юстиції щодо надання інформації (ст. 188-32);
- невиконання законних вимог посадових осіб суб’єктів державного фінансового моніторингу (ст. 188-34);
- невиконання законних вимог Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо надання інформації (ст. 188-35);
- невиконання законних вимог посадових осіб національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг (ст. 188-36);
- невиконання законних вимог посадових осіб органів ринкового нагляду та їх територіальних органів (ст. 188-37);
- порушення законодавства у сфері захисту персональних даних (ст. 188-39);
- невиконання законних вимог посадових осіб спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань захисту персональних даних (ст. 188-40);
- порушення законодавства про державну таємницю (ст. 212-2);
- порушення права на інформацію (ст. 212-3);
- порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (ст. 212-5);
- здійснення незаконного доступу до інформації в інформаційних (автоматизованих) системах, незаконне виготовлення чи розповсюдження копій баз даних інформаційних (автоматизованих) систем (ст. 212-6);
- ненадання можливості оприлюднити відповідь щодо інформації, поширеної стосовно суб’єкта виборчого процесу (ст. 212-11);

– виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск (ст. 212-13).

Аналіз зазначених вище статей КУпАП свідчить про невідповідність між родовим і безпосереднім об'єктом адміністративного проступку. З урахуванням цього, пропонується для запровадження ефективної правової регламентації адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері внести зміни до КУпАП шляхом виокремлення окремого розділу, в якому було б закріплено вичерпний перелік правопорушень у сфері обігу інформації. При чому, якщо родовим об'єктом даного виду правопорушень будуть суспільні відносини, що виникають у сфері, пов'язаній із забезпеченням інформаційної безпеки, то безпосередній об'єкт має визначатися залежно від того, яке конституційне право порушується: адміністративні правопорушення, що посягають на суспільні відносини у сфері збирання інформації; адміністративні правопорушення, що посягають на суспільні відносини у сфері зберігання інформації; адміністративні правопорушення, що посягають на суспільні відносини у сфері використання інформації; адміністративні правопорушення, що посягають на суспільні відносини у сфері поширення інформації. В свою чергу ті склади проступків, які завдають шкоди комплексно (і праву збирання, і зберігання, і використання, і поширення) мають бути виділені в окремі статті.

До того ж, доки в КУпАП не буде зазначеного вище розділу, правники будуть стикатися з тим, що провадження по вказаних вище правопорушеннях будуть здійснюватися різними органами, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Ще однією проблемою є те, що ряд адміністративних правопорушень в інформаційній сфері передбачає неоднозначне трактування об'єктивної сторони. Так, ст. ст 186-3, 188-13, 211-6, 188-1 КУпАП реалізується шляхом “неподання” інформації. Інші склади проступків передбачені у ст. ст. 41-3, 82-7, 188-5, 188-11, 188-15, 188-18 можуть здійснюватись шляхом “ненадання”. Деякі загалом шляхом “несвоєчасного подання” (ст. 166-4, 166-9 КУпАП) чи “неповідомлення, несвоєчасного повідомлення відомостей” (ст. 163-4 КУпАП). Така полісемія негативно впливає на правозостосовчий процес та потребує удосконалення.

Удосконалення потребує і понятійно-категоріальний апарат інформаційних правовідносин, зокрема з прийняттям нової редакції Закону України “Про інформацію” замість конфіденційної інформації, що є власністю держави, законодавець передбачив службову інформацію. Однак конфіденційна інформація, що є власністю держави й досі зустрічається у чинному законодавстві, зокрема у зазначеній вище ст. 212-5 КУпАП.

Ситуація, коли посадових та службових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування притягають до адміністративної відповідальності за таке порушення є абсурдною, зважаючи на той факт, що основою для притягнення до адміністративної відповідальності повинно бути порушення норм Закону України “Про доступ до публічної інформації” [15] та нової редакції Закону України “Про інформацію” [16], але жоден з них не передбачає відповідальності за порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв такої інформації, оскільки така категорія інформації з обмеженим доступом не передбачена жодним із цих законів.

Більше того, у ст. 7 Закону України “Про доступ до публічної інформації” та ч. 2 ст. 21 Закону України “Про інформацію” прямо зазначено, що суб'єкти владних повноважень не можуть відносити інформацію про свою діяльність до конфіденційної інформації.

Варто зазначити, що мова йде не лише про формальну відсутність терміну “конфіденційна інформація, що є власністю держави” у Законі України “Про доступ до публічної інформації”, а ще й про концептуальну різницю між цими двома поняттями. Адже відповідно до ч. 2 ст. 6 та ст. 9 Закону України “Про доступ до публічної інформації”, публічна інформація може бути віднесена до службової в дуже обмежених випадках у той час, як віднесення інформації про діяльність влади до конфіденційної інформації визначалося на власний розсуд органами державної влади. Та й на відміну від Закону України “Про інформацію” (в редакції 1992 р.), Закон України “Про доступ до публічної інформації” передбачає, що доступ обмежується до інформації, але до не документу. Отже, з огляду на вищезазначене, виходячи з духу й букви Закону України “Про доступ до публічної інформації”, єдиною відповідальністю, яка може наставати за розповсюдження службової інформації, може бути дисциплінарна відповідальність, враховуючи природу цієї інформації.

Окремої уваги потребує питання адміністративної відповідальності юридичних осіб за вчинення правопорушень в інформаційній сфері. Аналіз норм КУпАП свідчить, що суб’єктом адміністративного правопорушення можуть бути лише фізичні особи. Однак чинне законодавство містить випадки, коли до юридичної відповідальності притягуються саме юридичні особи, зокрема відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” [17] суд припиняє випуск видання у разі поширення відомостей, розголошення яких забороняється ст. 46 Закону України “Про інформацію”, закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі; розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь.

З урахуванням вищевикладеного, цікавим в даному випадку є досвід Російської Федерації. Зокрема, в Кодексі Російської Федерації про адміністративні правопорушення передбачено, що юридична особа може бути суб’єктом адміністративного правопорушення, зокрема юридична особа визнається винною у вчиненні адміністративного правопорушення, якщо буде встановлено, що у нього була можливість для дотримання правил і норм, за порушення яких Кодексом Російської Федерації про адміністративні правопорушення або законами суб’єкта Російської Федерації передбачена адміністративна відповідальність, але даною особою не були прийняті всі залежні від неї заходи щодо їх дотримання. До того ж призначення адміністративного покарання юридичній особі не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення винної фізичної особи, так само як і залучення до адміністративної чи кримінальної відповідальності фізичної особи не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення юридичну особу (ч. 2.3 ст. 2.1) [14].

Висновки.

Сьогодні інститут юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері перебуває на стадії становлення. Ми зробили спробу дослідити тільки один з видів юридичної відповідальності за вказані вище правопорушення, а саме адміністративну відповідальність.

З урахуванням вищевикладеного, вважається доцільним для впорядкування правової регламентації адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері об’єднати в окремий розділ КУпАП усі правопорушення у сфері обігу інформації.

З метою єдності понятійно-категоріального апарату автор пропонує внести зміни до ст. 212-5 КУпАП, в якій замінити правову категорію “інформація, що є власністю держави” на “службову інформацію”. Також вважається доцільним запозичити досвід

Російської Федерації та закріпити у КУпАП наступну норму: Юридичні особи підлягають адміністративній відповідальності, якщо буде встановлено, що у юридичної особи була можливість для дотримання правил і норм, за порушення яких Кодексом України про адміністративні правопорушення або законами України передбачена адміністративна відповідальність, але даною особою не були прийняті всі залежні від юридичної особи заходи щодо їх дотримання. Застосування адміністративної відповідальності до юридичної особи не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення винну фізичну особу.

Використана література

1. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
2. Безклубий І. Правова відповідальність / І. Безклубий // Соціологія права. – 2011. – № 2. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/socpr/2011_2/Bezklubiy.pdf
3. Строгович М.С. Сущность юридической ответственности / М.С. Строгович // Советское государство и право. – 1979. – № 5. – С. 72-78.
4. Самощенко И.С. Ответственность по советскому законодательству / И.С. Самощенко, М.Х. Фарукшин. – М. : Юрид. лит., 1971. – 120 с.
5. Алексеев С.С. Проблемы теории права : курс лекций : в 2 т. / С.С. Алексеев. – Свердловск, 1972. – Т. 1. – 1972. – 371 с.
6. Кудрявцев В.Н. Закон, поступок, ответственность / В.Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1986. – 286 с.
7. Ключков В.В. Социальная ответственность и уголовный закон // Известия высших учебных заведений. Правоведение. – 1987. – № 2. – С. 4-6.
8. Гришина Н.В. Соціально-правовий аспект адміністративної відповідальності : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / Наталія Вікторівна Гришина ; Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2007. – С. 62.
9. Краснов М.А. Юридическая ответственность – целостное правовое явление / М.А. Краснов // Советское государство и право. – 1984. – № 3. – С.73-77.
10. Хачатуров Р.Л. Общая теория юридической ответственности / Р.Л. Хачатуров, Д.А. Липинский. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2007. – 950 с.
11. Полушкин А.В. Понятие информационного правонарушения / А.В. Полушкин // Рос. юрид. журн. – 2009. – № 3. – С. 207-210.
12. Полушкин А.В. Признаки информационных правонарушений / А.В. Полушкин // Конфликты в информационной сфере : материалы теорет. сем. Сектора информационного права. ИГЛ РАН (2008) ; отв. ред. И. Л. Бачило. – М., 2009. – С. 53–56.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.84 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
14. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях : Закон Российской Федерации от 20.12.01 г. – Режим доступа : <http://docs.cntd.ru/document/koap-rf-kodeks-ob-administrativny-kh-pravonarushenijakh>
15. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 48. – Ст. 650.
16. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.11 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 32. – Ст. 314.
17. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16.11.92 р. № 2782-XI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 1.